

Załącznik nr 9 - Analiza działań utrzymaniowych w kontekście pilotaży wskazanych w KPRWP do realizacji na obszarze działania RZGW w Bydgoszczy

Płociczna do Runicy RW60000918887819 - brak planowanych prac utrzymaniowych na tym odcinku wód

Km pilotażu: brak danych

Działania planowane w ramach pilotażu¹

Odcinek proponowany do renaturyzacji ma łącznie około 4,5 km w dwóch częściach, odcinek poniżej źródłiskowych łak koło miejscowości Hanki oraz odcinkowe interwencje pomiędzy Jadwiżynem i Płocicznem.

Koryto rzeki na omawianym odcinku zostało uregulowane i prowadzone są prace utrzymaniowe.

Potrzeba podjęcia działań renaturyzacyjnych na aJCWP RW60000918887819 wynika bezpośrednio z obowiązku spełnienia celów środowiskowych RDW, w tym:

- osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego;
 - zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny, o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D;
 - osiągnięcia dobrego stanu chemicznego;
 - zapewnienia warunków dla ponadkorytowego charakteru przepływu Q50 i niezredukowanej (wylewy potrzebne dla: 91E0 w Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046);
 - antropogenicznie częstotliwość jego występowania (wylewy potrzebne dla siedliska 91F0);
 - Drożność wg wymagań minogów - przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000: Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046;
 - Stan hydromorfologiczny wg wymogu dla rzek włosienicznikowych - przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000: Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046;
 - spełnienie celu wskazanego w rejestrze wykazu obszarów chronionych do ochrony siedlisk i gatunków dla obszarów przypisanych aJCWP, w tym zapewnienia zróżnicowania morfologii.
- Wobec celów środowiskowych oraz zidentyfikowanych presji HYMO, na aJCWP należy wdrożyć działania naprawcze, mające na celu poprawę wskaźników utrudniających osiągnięcie celów środowiskowych.
- W zakresie elementów biologicznych wymagane jest:

¹ „Opracowanie krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych” - Raport dla obszaru priorytetowego aJCWP Płociczna do Runicy PLRW60001818887829, PGW WP

- odtworzenie ciągłości ekologicznej dla organizmów wodnych, w tym ichtiofauny, poprzez udrożnienie budowli piętrzących stanowiących przeszkody dla swobodnej migracji ichtiofauny;
- przywrócenie optymalnych warunków siedliskowych dla organizmów wodnych w tym ichtiofauny, poprzez przywrócenie różnorodności morfologicznej, zacienienie koryta, wprowadzenie elementów habitatowych.
- W zakresie elementów hydromorfologicznych wymagane jest:
 - zmniejszenie negatywnego wpływu budowli regulacyjnych;
 - odtworzenie starorzeczy;
 - renaturyzacja mokradeł.
- W zakresie celów wskazanych dla przedmiotów ochrony od wód zależnych i obszarów chronionych (wymagania w zakresie hydromorfologii)
 - naturalne elementy morfologiczne w korycie: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i głazy w korycie;
 - wykluczenie zamulania dna;
 - naturalność koryta i stref brzegowych, zróżnicowanie morfologii i wykształcanie się ziołorośli;
 - zrenaturalizowany charakter i reżim hydrologiczny cieków, Q50%, zachowana łączność cieku z łęgiem, okresowe wlewanie się wód do lasu i przepływ pozakorytowy;
 - zachowania lub odtworzenia naturalnego zróżnicowania siedlisk ryb i płazów.

Dla odcinka pilotażowego celem planowanych działań renaturyzacyjnych wynikających z wyżej wskazanych celów środowiskowych aJCWP jest:

- przywrócenie ciągłości morfologicznej i biologicznej;
- odtworzenie różnorodności morfologicznej w obrębie koryta;
- przywrócenie łączności pomiędzy korytem i terenem zalewowym;
- odtworzenie starorzeczy i oczek wodnych.

Dodatkowo cele działań w obrębie całej aJCWP powinny obejmować:

- zwiększenie retencji korytowej i dolinnej (obiekty małej retencji, ograniczenie negatywnych skutków suszy i powodzi w mieście);
- zwiększenie potencjału adaptacji do zmian klimatu (poprawa i kształtowanie bioróżnorodności przyrodniczej).

W poniższej tabeli zestawiono proponowane działania renaturyzacyjne dla odcinka.

WNIOSKI:

W ramach PUW nie przewidziano prac utrzymaniowych na tym odcinku.

Tabela 1 Analiza możliwych zagrożeń ze strony planowanych prac utrzymaniowych

Lp.	Zestaw proponowanych działań renaturyzacyjnych dla odcinka pilotażowego				
	Kod działania	Działanie wg katalogu	Opis prac	Zastosowanie	Zakres
1	U0	Pozostawienie procesom naturalnym	Całkowite, konsekwentne i planowe zaniechanie ingerencji w ciek; pozostawienie naturalnym procesom hydromorfologicznym ("utrzymanie bierne").	Cieki w obszarach chronionych w miejscach przeznaczonych do kształtowania przez naturalne procesy. Cieki wśród nieużytków, terenów leśnych lub gruntów o zarzuconym użytkowaniu. Cieki referencyjne do obserwacji naturalnych procesów. Naturalne procesy hydromorfologiczne będą zwykle prowadzić do renaturyzacji cieku, ale szybkość tego procesu zależy od potencjału cieku - najwyższa zwykle w ciekach o większej energii, z zadrzewionymi brzegami (ze względu na rolę rumoszu drzewnego).	Odcinkowo
2	U1	Zaniechanie, ograniczenie lub modyfikacja wykaszania roślin z brzegów śródlądowych wód powierzchniowych	Ograniczenie zakresu potrzeb odmulania cieku, wykaszania lub usuwania roślinności z cieku na odcinku objętym. Utrzymanie płatów nieużytkowanej roślinności jako ostoi różnorodności biologicznej.	Ograniczenie zakresu potrzeb odmulania cieku, wykaszania lub usuwania roślinności z cieku na odcinku objętym działaniem i na odcinkach poniżej. Utrzymanie płatów nieużytkowanej roślinności jako ostoi różnorodności biologicznej. Ograniczenie odpływu w sezonie wegetacyjnym, przyczyniające się do zmniejszenia skutków suszy.	Odcinkowo
3	U2	Zaniechanie, ograniczenie lub modyfikacja wykaszania roślin z dna śródlądowych wód powierzchniowych	Ograniczone wykaszanie krętą linią, z naprzemiennym pozostawieniem płatów roślinności; z pozostawieniem roślinności reofilnej; ograniczenie częstotliwości wykaszania	Przywrócenie naturalnych procesów hydromorfologicznych, obejmujących wpływ roślinności. Utrzymanie roślinności wodnej jako elementu różnorodności biologicznej i siedliska innych organizmów. Ewentualnie kształtowanie nurtu i procesów korytowych przez tylko częściowe wykaszanie formujące krętą linię nurtu.	Odcinkowo

Zestaw proponowanych działań renaturyzacyjnych dla odcinka pilotażowego					
Lp.	Kod działania	Działanie wg katalogu	Opis prac	Zastosowanie	Zakres
4	U10	Zaniechanie lub ograniczenie usuwania namulów i osadów piaszczystych	Dopuszczenie spontanicznych procesów odkładania osadów. W razie konieczności, odmulanie tylko odcinkowe, odmulanie tylko części przekroju poprzecznego krętą linią nurtu.	Przynajmniej częściowe przywrócenie naturalnych procesów hydromorfologicznych. Ewentualnie usunięcie skutków antropogenicznie wzmożonej dostawy osadów; kształtowanie urozmaiconego koryta przez częściowe usuwanie namulów. Odtworzenie piaszczystych łach i odsypów.	Cały odcinek
5	U12	Korekta niewłaściwie wykonanego odmulania - likwidacja brzegowych nasypów uformowanych z usuniętych namulów	Korekta niewłaściwego wykonania odmulania. Przywracanie łączności cieku z terasą zalewową; umożliwianie przepływów ponadkorytowych.	Korekta niewłaściwego wykonania odmulania. Przywracanie łączności cieku z terasą zalewową; umożliwianie przepływów ponadkorytowych.	Cały odcinek
6	D1	Nasadzanie drzew i krzewów w strefie brzegowej	Umocnienie brzegów. Docelowe różnicowanie morfologii koryta przez struktury w korzeniach drzew, oraz docelowe zapewnienie dostawy rumoszu drzewnego. Stymulacja krętości koryta przez rozrastające się korzenie drzew. Zacienienie koryta lub tworzenie mozaikowych warunków świetlnych. Tworzenie zadrzewień jako siedlisk dla różnorodności biologicznej.	Nasadzenia kępowe Umocnienie brzegów. Docelowe różnicowanie morfologii koryta przez struktury w korzeniach drzew, oraz docelowe zapewnienie dostawy rumoszu drzewnego. Stymulacja krętości koryta przez rozrastające się korzenie drzew. Zacienienie koryta lub tworzenie mozaikowych warunków świetlnych. Tworzenie zadrzewień jako siedlisk dla różnorodności biologicznej.	Kępowo

Zestaw proponowanych działań renaturyzacyjnych dla odcinka pilotażowego					
Lp.	Kod działania	Działanie wg katalogu	Opis prac	Zastosowanie	Zakres
7	D5	Wprowadzanie pryzm żwirowo-kamiennych naśladujących układy bystrzy i plos lub kierujących przepływ	Planowe formowanie bystrzy w sekwencji odpowiedniej dla cieku, poprzez wprowadzanie i zagęszczanie kamieni i żwirów formujące korony bystrzy, oraz wprowadzanie pryzm żwirowo-kamiennych kierujących nurt.	Odtworzenie sekwencji bystrze-płoso, typowej dla naturalnych rzek żwirowych. Zapobieganie nadmiernej erozji dennej. Odtworzenie sekwencji bystrze-płoso, typowej dla naturalnych, zrównoważonych energetycznie, rzek żwirowych. Zapobieganie powstawaniu nadmiernej mocy strumienia i jej niepożądanych skutków, w tym nadmiernej erozji dennej. Przywracanie zbliżonego do naturalnego poziomu samooczyszczania oraz zróżnicowanie siedlisk flory, fauny bezkręgowej i ichtiofauny właściwych dla cieków żwirodennych. Zróżnicowanie siedlisk ryb, w tym umożliwianie tarła gatunków wymagających żwirowego substratu. Interwencje mogą służyć ułożeniu głównego nurtu poprzez zmianę przekroju koron pryzm, ewentualnie dosypanie żwiru w strefach brzegowych dla ograniczania ucieczki koryta poza działkę rzeki. Uziarnienie pryzm wymaga dobrania do energetyki cieku. Działanie typowe dla cieków żwirodennych o spadkach odcinkowych powyżej 0,02%.	Odcinkowo
8	T2	Kształtowanie nowego lub odtwarzanie dawnego koryta o postaci optymalnej ekologicznie	Tworzenie krętego, naturopodobnego koryta wód niskich w obrębie sztucznego szerokiego koryta. Tu także: odtwarzanie wielonurtowości, odtwarzanie wysp.	Utworzenie zróżnicowanego morfologicznie koryta. Inicjacja procesów dalszego jego rozwoju.	Odcinkowo
9	T3	Obniżanie fragmentów	Obustronne lub naprzemienne obniżanie pasa terenu przy korycie - wykształcenie koryta dwudzielnego	Przywracanie warunków dla przepływu pozakorytowego, ograniczenie lokalnego ryzyka powodziowego, poprawa ciągłości ekologicznej i	Odcinkowo

Zestaw proponowanych działań renaturyzacyjnych dla odcinka pilotażowego					
Lp.	Kod działania	Działanie wg katalogu	Opis prac	Zastosowanie	Zakres
		terenu przyrzecznego	do prowadzenia wód wysokich. Obniżanie terenu między meandrami w przypadku rzek silnie wciętych.	transportu osadów. W przypadku zastosowania na dłuższych odcinkach - optymalizacja warunków przepływu wielkich wód gdy nie można odtworzyć naturalnych warunków przepływu ponadkorytowego. Różnicowanie warunków morfologicznych i siedliskowych w strefie równi zalewowej. Poza korytem: przywracanie naturalnych warunków sedimentacji osadów pozakorytowych. Odbudowa form hydromorfologicznych równi zalewowej.	
10	T5	Tworzenie quasistarorzeczy	Wykonanie zagłębień kształtem zbliżonych do starorzeczy, oczek wodnych, małych zbiorników wodnych, okresowo wypełnianych wodą lub tworzących mozaikę siedlisk ziemnowodnych, zwykle w systemach koralikowych w strefie równi zalewowej	Optymalizacja siedlisk kluczowych dla różnorodności biologicznej	Odcinkowo na obniżonej terasie
11	T16	Likwidacja lub udrażnianie przegród poprzecznych	Przebudowa przegród poprzecznych na bystrza o zwiększonej szorstkości	Rozbiórka jazu i przywrócenie optymalnych warunków hydromorfologicznych i siedliskowych w korycie.	punktowo
12	P3	Uzupełnienie rozpoznania procesów dynamiki fluwialnej	Wizja terenowa, kartowanie hydromorfologiczne, obserwacje przyroźnych przepływach	-	-

Zestaw proponowanych działań renaturyzacyjnych dla odcinka pilotażowego					
Lp.	Kod działania	Działanie wg katalogu	Opis prac	Zastosowanie	Zakres
13	P4	Pozyskanie gruntów	Wykup gruntów. Pozyskanie gruntów w trybie art. 233 ustawy Prawo wodne. [Docelowo także inne tryby, wymaga zmian legislacyjnych]	Zagwarantowanie miejsca na wdrożenie niezbędnych działań renaturyzacyjnych	-
14	P7	Informacja	Edukacja i informowanie o celu i metodach renaturyzacji oraz o potencjalnych korzyściach z niej. W tym tablice informacyjne w terenie, wyjaśniające zastosowane środki.	W celu poprawy świadomości społecznej.	-

Analiza IIaPGW pod kątem działań 04.01

Działanie RWHM0401 - Analiza sposobu prowadzenia działań restytucyjnych z uwzględnieniem zachowania funkcji cieku oraz realizacja działań restytucyjnych na podstawie przeprowadzonej analizy (do 2027 r.) zostało w II aPGW zaplanowane dla 12 JCWP w regionie wodnym Noteci.

Działanie RWHM0401 nie stanowi wskazanego w II aPGW przedmiotu analiz w ramach opracowania PUW, jednak w ramach przeprowadzonych prac uwzględniono funkcje pełnione przez te cieki (w zakresie pokrywającym się z celami PUW określonymi w ustawie PW) i tym samym zaplanowano działania utrzymaniowe uwzględniając te funkcje. Przypadki odrzucenia planowanych działań utrzymaniowych na przedmiotowych odcinkach (biorąc pod uwagę inne uwarunkowania zgodnie z przyjętą metodyką postępowania dla opracowania PUW) wpisują się w kierunek samoistnej renaturyzacji cieków.

Ponadto wprowadzone dla każdego odcinka wód dodatkowe uwarunkowania prowadzenia działań utrzymaniowych (tzw. działania minimalizujące), będą zmniejszać możliwe negatywne oddziaływania jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji utrzymania tych wód.

Poniższe zestawienie tabelaryczne przedstawia listę JCWP, w których zaplanowano działanie RWHM0401 oraz w których planowane są działania utrzymaniowe w aktualnej wersji projektu PUW.

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	RW
1	RW600009188431	Łobżonka do Jelonki	Noteci
2	RW60000918846	Kanał Młotkowski	Noteci
3	RW6000091886819	Głomia do Dopływu z jez. Zaleskiego	Noteci
4	RW60000918885112	MiedzNIK	Noteci
5	RW600010188479	Łobżonka od Jelonki do Orli	Noteci
6	RW6000111881999	Noteć od Kanału Warta-Gopło do Noteci Zachodniej	Noteci
7	RW600011188929	Miała	Noteci
8	RW600016188391	Noteć od Nowego Kanału Noteckiego do dopływu spod Sipior	Noteci
9	RW60001618859	Noteć od Dopływu spod Sipior do Gwdy	Noteci
10	RW600018188299	Noteć Zachodnia	Noteci

Analiza IIaPGW pod kątem działań 04.05

Działanie RWHM0405 - Analiza sposobu przeprowadzenia renaturyzacji koryta cieku oraz realizacja działań na podstawie przeprowadzonej analizy (do 2027 r.) zostało w II aPGW zaplanowane dla 1 JCWP w regionie wodnym Noteci.

W ramach prac, przeanalizowano wymagania dotyczące prac renaturyzacyjnych przypisanych w IIaPGW poszczególnym JCWP. Jednocześnie aktualna wersja PUW nie zawiera działań w obrębie tych JCWP.

Analiza IIaPGW pod kątem działań 02.01

Działanie LWHM_02.01 - Aktywne kształtowanie stref buforowych w obrębie litoralu polegające na mozaikowym usuwaniu trzcinowisk poza okresem wegetacyjnym i lęgowym, zostało w II aPGW zaplanowane dla 14 JCWP w regionie wodnym Noteci.

W ramach prac, przeanalizowano wymagania dotyczące prac renaturyzacyjnych przypisanych w IIaPGW poszczególnym JCWP jeziornym. Jednocześnie aktualna wersja PUW nie zawiera działań w obrębie tych JCWP.